

ھاوسەر گېزى

سومبولى خۇشەويستى
شىلانەى وەنادارىيە

ئارام نىي محمود

منتدى اقرا الثقافى

بەكمەم جاب
۲۰۱۲ ھەولتېر

www.igra.afhamontada.com

منتدى اقرأ الثقافي

---

www.iqra.ahlamontada.com

هاوسه ارگیری
سومبولی خو شه ویستی و
هیلانه ی وه فادارییه

ئارام نبی محمود

یه کهم چاپ

۱۴۳۳ی - ۲۰۱۲ز

• بېشکه شه:

به و مروځه ی رېنیشاندهری ژيانمه، به دایکی
کوچکړدووم دایه نه خشین، به خانه واده
خوځه ویسته کهم، به هه موو نه وانه ی که بوونه ته
به شیک له یاد گاری و بیره وهرییه کانم، به هه موو
لاویک که نیازی هاوسه رگری هه بیت به
مه به سستی دوور بوون له گونا، به هه موو ژن و
میردیکي به خته وهر، به و که سانه ی یارمه تیان
دام و هاندهرم بوون.

• بېشه کی

سوپاس و ستایشی بی هه ژمار بو
په روه رد گاری مه زنی بی هاوتای جیهانیان،
دروود و سلاوی خوا برژیته سهر خوشه ویستمان
و کوټا پیغه مبه ر موحه ممه د ﷺ وه گشت
شوینکه وتووانی هه تا روژی دوايي.

سوپاس بو خوا که ئەم دهر فته ی بو
ره خساندم بو ئاماده کردن و نووسینی ئەم
نامیلکه یه، تا کو له و ریگه یه وه ئاماژه به بابە تیکی
گرنگ و کاریگەر و هه ستیار بکه م که ئەویش
پروسه ی هاوسەر گیریه، بو ئەوه ی هه موو
لاویکی موسلمان تیڤگات و بزانییت که
هاوسەر گیری چیه؟ ئامانج له به ئەنجام
گه یاندنی هاوسەر گیری چیه؟ کی
هه لده بژیرین وه کو هاوسه ری ژین و ژیانمان؟

ئەوێ لەو نامیلکە یە ئاماژە ی بۆ کراوە
 سەرەتایە کە بۆ چوونە ناو ژیانێ هاوسەر گیری،
 تا کو هانی کوران و کچانمان بدریت بۆ ئەوێ
 بە سەرکەوتوویی بچنە ناو پرۆسە کە و
 بە سەرکەوتوویی ئەنجامی بدن إنشاالله.

پرۆسە ی هاوسەر گیری یە کێکە لە گرن گترین
 و دیارترین رووداو لە ژیانێ هەموو مروۆفیکدا،
 هەنگاوێکە هەموو ژیانێ مروۆف دیاری دەکات و
 دەبێتە ناسنامە ی، ئە گەر ئەو هەنگاوه ژیرانە و
 سەرکەوتوو بوو ئەوا ژیانێکی بەختەوەر و
 خێزانێکی سەرکەوتوو پێکەوه دەنێن، ئە گەر وا
 نەبوو دەبێت تا کو تایی ژیانیاں باجی ئەو
 هەلە یە بدن.

بۆ یە زۆر گرن گە هەموو کچ و کورێک زۆر
 ژیرانە و بە بەرچاو روونیەوه ئەو هەنگاوه بنێن و

کاری جددی بو بکهن، به کاریکی بچوک و
سۆزداری سهیری نه کهن و له ژیر کاریگه‌ری
هه‌ل‌چوونپکی کاتی‌دا خو‌یان نه‌خه‌نه ناو
ته‌نگه‌ژه‌ی کیشه‌خیزانی و کومه‌لایه‌تیه‌کانه‌وه.

خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَمِنْ ءَايَاتِهِۦ اَنْ

خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا لِّتَسْكُنُوْا اِلَيْهَا

وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةًۭ اِنَّ فِیْ ذٰلِكَ

لَآٰیَتٍ لِّقَوْمٍ یَّتَفَكَّرُوْنَ ﴿۲۰﴾ الروم

وائه: به‌لگه‌یه‌کی دیکه‌ی گه‌وره‌یی خوا
ئه‌وه‌یه که هه‌ر له خو‌تان هاوسه‌ری بو
دروستکردوون بو ئه‌وه‌ی ببن به شوینی ئارامی
بو‌تان و له نیوانتاندا خو‌شه‌ویستی و سۆز و
میهره‌بانی فه‌راهه‌مه‌یناوه، به‌راستی ئاله و

دیاردانه‌دا نیشانه و به‌لگه هه‌یه بو که‌سانیک که
بیرده که‌نه‌وه و تی ده‌فکرن.

خوای گه‌وره له و ئایه‌ته پیروژه‌دا جه‌خت له‌سه‌ر
خوشه‌ویستی و میهره‌بانی ده‌کاته‌وه له نیوان هاوسه‌ران
تا‌کو له ژیانیان ره‌چاوی یه‌کسانی و دادوهری له‌گه‌ل
یه‌کتردا بکه‌ن و خیزانیکی پر باوه‌رو له‌خوا ترسان پیک
بهینن.

هاوسه‌رگیری په‌یوه‌ندییه‌کی گرنگی نیوان
مروقه‌کانه، گرنگیدان به‌م په‌یوه‌ندییه له‌گشت
قوناغه‌کانیدا پیویسته چ له‌کاتی ده‌ست‌نیشان کردندا
بی، یان له‌کاتی ماره‌کردن، یان له‌کاتی ده‌ستگیرانیدا،
یان له‌کاتی گواستنه‌وه.

له‌خوای گه‌وره داواکارم ته‌قوامان پی به‌خشیت و
له‌دینه‌که‌ی شاره‌زمان بکات و ئیخلاص بخاته‌دل و
ده‌روونمان .

ئارام نبی محمود

۱۴ رمضان ۱۴۳۱ / ۸ / ۲۰۱۰

نېلە بىشن لە مانا كى هاوسەر گیرى

ئەمرۆ كە شارستانىيەت پەرەى سەندووه و
بە گشتى خەلك پېشكەوتووه، زۆربەى
مەفھومەكان گۇراون ھەركارىك مەفھومىكى
بنەرەتى تازەى خۆى ھەيە، بېگومان ھە
يەككىمان مەفھومىكى تايبەت بە خۇمان ھەيە
دەربارەى ھاوسەر گیرى، بەلام ئىمەى موسلمان
بۇ ئەوہى تەواو لە مانا و مەبەستى ھاوسەر گیرى
بگەين دەبىت بگەريئەوہ بۇ ئايىنى پىروۆزى
ئىسلام و بزائىن ئايىنى پىروۆزى ئىسلام چ
تىروانىيىك و مەفھومىكى ھەيە دەربارەى
پروۆسەى ھاوسەر گیرى.

مەفھومى (تىگەيشىتنى) بنەرەتى
ھاوسەر گیرى لە ئىسلامدا كۆن و نوپى بۇ نيە،

مهفهومی ئیسلام لهم مهسهلهیهدا له
مهفهومهکانی تری دونیایی جیاوازه چونکه
مهسهلهی هاوسەر گیری له قورئان وەر گیراوه
قورئانیش ئەو یاسا و بەرنامە خواپیهیه که بۆ
ئادەمیزاد دایرشتوو.

ئەوێش بزانه یاسا و بەرنامە ی ئیسلام وشە و
واتای لەلایەن خواوە هاتوو وەکو قورئانی پیرۆز،
یان تەنھا واتای لەلایەن خواوە هاتوو و
پێغەمبەر (ﷺ) بەزمانە شیرینەکی خۆی
وشە ی بۆ داناو وەکو حەدیس، بەلگەشم ئەو
ئایەتە پیرۆزە ی خوا ی گەرەیه که دەفەرمووئیت:
[وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ * إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ
(النجم / ۳-۴).]

پێغەمبەر (ﷺ) لەخۆیەوه هیچ نالی، هەرچی
بیلی هەر لەلای خواوە پێی راگەیاندراو.

که‌وا بوو یاسای ئیسلام له هه‌موو بواریکه‌وه له
دوو سه‌رچاوه هه‌لینجراوه، جا هه‌ر که‌سیک له‌و
دوو سه‌رچاوه‌یه ئاو بخواته‌وه هه‌ر گیز گومرا
نابی.

پروسه‌ی هاوسه رگیری له روانگه‌ی قورئانه‌وه
واته: دروستکردنی ژیان و پیکه‌وه‌نانی خیزان و
خۆشه‌ویستی و خزمایه‌تی و گریدانی هه‌موو
ئه‌ندامانی کۆمه‌لگه و خیزانه‌کان له‌سه‌ر بنه‌مای
گریبه‌ستیکی پیروژ و دریژه‌دان به کاروانی
ژیان و پیکه‌وه‌نانی مال و منداڵ و
په‌روه‌رده‌کردنیان به‌شیوه‌یه‌ک که ئه‌و مندالانه
له داها‌توودا بنه‌که‌سیکی چاک و چالاک و
لیه‌اتوو بو کۆمه‌ل و مرو‌فایه‌تی.

به ئه‌نجام گه‌یانندی پروسه‌ی هاوسه رگیری
واجبه بو که‌سیک توانای دارایی و جه‌سته‌یی

هه بیټ و گومانی نه بیټ له وهی که ناتوانیت
خوی له حه رام بیاریزیت، لهو حاله ته دا واجبه
ئهو که سه ژن بهینی یان شوو بکات
به پیچه وانه وه گونا هبار ده بیټ.

خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿وَأَنْكِحُوا الْأَيْمَىٰ
مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ ۚ إِنَّ
يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ

وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾ (النور / ٣٢)

واټه: ئیوه هاوسه رگیری بکه، ژن بدهن به
پیاوانی بی ژن و ئافره تانی بیوه ژن بدهن به شوو
ئه گهر هه ژاریش بن، ئه وه خوا له فهزل و
به خششی خوی به هره وه و دهوله مه ندیان

ده کات خوی گه ورهش هه میسه فراونگیرو
زانایه.

هه روه ها پیغه مبه ری خوشه ویست (ﷺ) له
بارهی هاوسه رگیری لاوه کان ناگادار ده کاته وه و
ده فره موویت: (يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ
الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصَرِ وَأَخْصَنُ لِلْفَرْجِ
وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ)^۱
وانه: ئه ی کومه لی لاوان هه رکه سیکتان
توانای هاوسه رگیری هه یه با ئه نجامی بدات
چونکه چاوه کانتان ده پاریزریت له تاوان و
داوینیشان پاک راده گریت، هه رکه سیکیش
نه یتوانی با رۆژوو بگریت چونکه رۆژوو قه لغانه.
هاوسه ریتی له ئیسلامدا پیویستییه کی
بنه رته تی فیترییه، یاسایه کی زۆر بایه خ پیدراوه،

^۱ - رواه البخاری ومسلم.

چونکه ئیسلام زۆر چاک ده زانیست که
هاوسه رگیری کاریکی وه هایه نابیت دهستی
لیهه لبریت، به ستراره به میژووی دوور و
دریژی بوونه وه ره وه، بوونه وه ره له سه ره ئه م بناغه یه
پیکهاتوو، هه ره ک خوی گه ره ده فره موویت:

﴿سُبْحَنَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا

تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ

(یس/ ۳۶)

وائه: پاکی و بیگهردی بو ئه و زاته ی هه
هه موو به دیهینراوه کانی به جووت دروست
کردوو له وه ی له زه ویدا ده رویت، له خۆیشان،
له و شتانهش که نایزان.

هاندانى لاوان بو ز نهبتنان و شوو کردن

خوای گه وره له قورئاندا باسی هاوسەر گیرى
کردوو و هانی ئەنجامدانی داوه، ههروهها
پيغه مبه ريش (ﷺ) له فه رمایشته جوانه کانی
باسی هاوسەر گیرى کردوو و هانیشى داوین بو
به ئەنجام گه یاندنی ئەم پرۆسه یه.

گه سه یریکى ژياننامه ی هه ریه ک له هاوه له
به ریزه کان و شوینکه وتووانى پيغه مبه ر (ﷺ)
بکه ین ده بینین که گرینگی ته واویان به
هاوسەر گیرى داوه، چوَن خوا و پيغه مبه رى
خوا (ﷺ) فه رمانى کردوه ئەواش جیبه جیان
کردوو.

خوای گه وره ده فره رموویت: ﴿وَأَنْكِحُوا

الْأَيْمَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ

وَأِمَائِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ

فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾ (النور / ٣٢)

وائه، ئیوه هاوسه رگیری بکه، ژن بدهن به
پیاوانی بی ژن و ئافره تانی بیوه ژن بدهن به شوو
ئه گهر هه ژاریش بن، ئه وه خوا له فه زل و
به خششی خووی به هره وه و دهوله مه ندیان
ده کات خوای گه وره ش هه می شه فراونگیرو
زانایه.

ئه گهر ئی مه له م ئایه ته دا وردبینه وه و به جوانی
تیببگه ین ده بینین که خوای گه وره باسی ئه و
که سانه ی کردووه که وا هه ژارن، ئی مه هه رگیز

نابیت له هه ژاری بترسین و بلیسین
 هاوسهر گیری ناکهین، چونکه ئیمه خاوه نی
 خاویه کی دهوله مهند و به خشندهین، خاویه ک
 که له سهر خۆی فهرز کردوو ه یارمه تی ئه و که سه
 بدات که دهیه ویت هاوسهر گیری بکات به
 مه بهستی دوور بوون له گوناو و داوین پیسی.
 لهم بارهیه وه ئیمامی عهلی (علیه السلام) ده فهرمو ویت:
 ژن بهینن بو ئه وهی دهوله مهندي به ده ست
 بین.

عائیشه (علیها السلام) ده فهرمو ویت: (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ
 نَهَى عَنِ التَّبَتُّلِ) ٢.

وانه: پیغه مبهری خوا (علیه السلام) ژیاننی ره به نی و
 ژن نه هینانی قه دهغه کردوو.

جا ئه وه كه سانه ی نایانه وی ژن بهینن یان
شووبكه ن و داوینیان له خراپه کاری پاریزن،
ئهوانه له راسته ری خوا لاینداوه.

خوای گه وره له باره ی فه زلی ژنهینان و
شووکردن، دانانی ژن و پیاو بهیه ک جهسته
له ژیریه ک پۆشاکدا ده فره موویت: ﴿هَنْ لِبَاسٌ

لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ﴾ (البقرة / ۱۸۷).

وانه، خیزانه کانتان پۆشاکن بو ئیوه و ئیوهش
پۆشاکن بو ئهوان.

ژن و میرد داپۆشه ری یه کترن، له باره ی
جهسته ییدا که ده بنه پاریزه ری داوین و ئه ندامی
لهشیان له گونا ه و تاوان، ههروه ها داپۆشه ری
گیانی و دهروونین بو یه کتری، هیچ که سیکیش
وه ک ژن و میرد داپۆشه ری یه کترین، چونکه

ههردووکیان دهبنه پاسهوانی پاراستنی سومعه و مال^۶ و سامان و نهفس و نهینی یه کتری.

ئهو کهسانه ی ژن ناهینن و توانای ژن هینانیشیان ههیه دیاره ئهوانه بیر له داوین پیسی ده که نه وه، داوین پیسیش مروف له سه رپی ئیمان دوور ده خاته وه، ئه و موسلمانیه که ژن ناهینی^۷ یان شوو ناکات، بیگومان له دینه که ی تی نه گه یشتوو و ناشاره زایه، با باش بزانی^۸ ئه و جو ره که سانه نقومی گونا و تاوانن، بو ئاگادار کردنه وه شیان ئه م گووته یه ی (ئیبن مه سعود) ده خهینه روو که ده لی^۹ : "گه ر له ته مه نم ده روژ بمینی^{۱۰} هه ز ده که م ژن بهینم بو ئه وه ی که مردم به بی^{۱۱} ژن نه چمه خزمه ت خوای بهرز و مه زن". ئه م گووته یه ی (ئیبن مه سعود) له وه وه سه رچاوه ی گرت کاتی که

پېغه مېهر (ﷺ) فەر مووی: (خراپترین كەس
ئەوانەن كە ژن ناھيئن و شووناكەن).

جا ليرەدا ئامۆژگارى گشت داىك و باوكيى
خۆشەويست دەكەم و دەليىم: گەر مندالەكەت
بالغ بوو، ھەروەھا تواناي ھاوسەر گرتنى ھەبوو،
ئەوا دەربارەى ھاوسەر گيرى قسەى لە گەلدا
بکە، يارمەتى بدە و ھانى بدە، كەسيىكى ديندار
و بەرەوشتى بۆ دەستنيشان بکە، جا مندالەكەت
كچ بېت يان كور، ئا ئەمە شيوازيكە بۆ پاك
را گرتنى ژيان و پالناني بۆ رپيەكى راست و
دروست.

جا كە دەليىم تواناي ھاوسەر گيرى مەبەستم
ئەو ھەيە: رەنگە ئەو كچە يا ئەو كورە كاتى ئەو ھەي
نەھاتبېت ھاوسەر پيىكەو ھەبنيىت و پەلەى
كردبېت، يان تواناي بەريو ھە بردنى مال نەبېت،

یان توانای جنسی نه بیټ، یان که م نه قله و
ناتوانیټ به پټی پیویست هاوسه رکه ی رازی
بکات و منداله کانی به خټو بکات... یان... هتد.

ههلبژاردنى هاوسەر كى چاك

هاوسەر گېرى چەند قوناغىكە يەككە لە
 گرنگترين قوناغەكانى ئەم پرۆسەيە ههلبژاردنى
 هاوسەرە، بۆيە پيوستە لاوان و گەنجانى
 خوشەويستمان لەكاتى دەست نیشان كردن و
 ههلبژاردنى هاوسەردا جەلەو بدەنە ئەقل^۱ نەوەك
 هەست و سۆز، بە واتايەكى تر لە كاتى
 ههلبژاردنى هاوسەردا ئەقل^۲ خاوەن بریار بێت
 نەوەك ئارەزوو، (نەفس) چونكە زۆربەى زۆرى
 ئەو گيروگرفتانهى دىنە پيش ژنهيان و
 شوو كردن، بە هووى ههلبژاردنى هاوسەرى ژينه
 بەبى^۳ ليكۆلینهو و بەدواداچوون و سوراغ كردن،
 چەند كور و كچى لاو هەبوون پەلەيان لە
 ههلبژاردنى هاوسەرەكەيان كردوو، كە

به هوویه تووشی نه گبه تی و مال ویرانی و
به دبه ختی بوون.

ئیسلاام هانی ئه وهی داوه و گرنگیشی پی
ده دات که ئه و که سهی هاوسهر هه لده بریری
ده بیّت خاوهن دین و رهوشت و داوین پاکی
بیّت، ههروه ها خاوهن ئیمانیکي پته و بی و
ملکه چی یاساکانی قورئان بی.

له ئیسلامدا مال و سامان، ناو و شوهرت،
شه هاده، ره چه له ک و ده سه لاتداری، هیچ
نرخیکي بو دانانری، نموونه شمان له م بارهیه و
پیغه مبه ره (ﷺ) کاتی که فاتیمه ی کچی به شوود
دای به ئیمامی عه لی (ﷺ)، که ئه و کات ئیمامی
عه لی ماره ییشی نه بوو بیدات به فاتیمه، له
سه حابه کانیش (عبدالرحمن) ی کوری عه و ف
خوشکی خو ی دا به بیلالی حه به شی.

دهقي فهرمووده‌ي پيغه مبه‌ر (ﷺ) هه‌يه
 ده‌رباره‌ي ره‌چاو نه‌کردني هيچ پله و پايه‌ک،
 ته‌ن‌ها دين و ره‌وشت نه‌بي^۲، وه‌ک ده‌فه‌رمووي:
 (إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَخُلُقَهُ فَرُؤُوهُ إِلَّا
 تَفْعَلُوا تَكُنْ فِتْنَةً فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ عَرِيضٌ)^۳.

وانه: گه‌ر يه‌کيک خوازيني کچه‌که‌تاني کرد
 ئيوه‌ش له‌ئايين و خو‌ره‌وشتي رازي بوون ئه‌وا
 بيده‌ني^۴، گه‌ر نه‌يده‌ني^۵ ئه‌وا فيتنه و خراپه‌کاري
 له‌سه‌ر زه‌وي بلاوده‌بيته‌وه.

هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمووي: (تُنْكُحُ الْمَرْأَةَ لِأَرْبَعٍ:
 لِمَالِهَا، وَلِحَسَبِهَا، وَلِدِينِهَا، وَلِجَمَالِهَا، فَاظْفَرْ بِذَاتِ
 الدِّينِ تَرَبَّثَ يَدَاكَ)^۶.

وانه: ئافره‌ت له‌به‌ر چوار شت ماره‌ ده‌کريت و
 ده‌هي‌نري^۷: له‌به‌ر مال^۸ و سامان، يان له‌به‌ر

^۲ - راوه‌ الترمذي

^۳ - (متفق عليه)

ره چه له ک و ناوداری، یان له بهر دین و ره وشتی
 ئافره ته که، یان له بهر جوانی و شوخ و شهنګی
 ئافره ته که، نه و ئافره ته بخوازه که خاوه ن دین و
 ره وشته، نه گهر وانه که یت ده ستت به قور
 داده چی.

نه و کات ژيانيان لی^۶ تال^۷ و رهنګه کار بگاته لیک
 جیابونه وه، بویه پیویسته کچان و کورانمان
 ئامه دیی ته و او یان هه بیت له هه مو رویه که وه بو
 چوونه نیو ژيانی هاوسه رځې، تاکو ژيانیکی
 هاوسه ری پر له کامه رانی و ئاسوده یی پیک
 بهینیت.

مه به ست له وشه ی دین تیګه یشتنه له
 هه قیقه تی ئیسلام و په یره وکردنی کرده وه
 چاکه کان و ئاکاره جوان و بهرزه کان به کرده وه،
 مه به ست نه وه یه نه و که سه ی هه لیده برژیری

پابه‌ند بی به ئایینی پیروزی ئیسلامه‌وه به
 شیوه‌یه‌کی گشتی له کردار و گوشتاردا و
 شایه‌تی بو بدریت له لایه‌ن کهسانی باوه
 پیکراوه‌وه، ئه‌و کاته شایه‌نی ئه‌وه ده‌بی‌ت پیی
 بو‌تریت خاوه‌ن دین و خاوه‌ن خو‌ره‌وشتی به‌رز..
 به‌لام ئه‌ گهر له ئاستی ئه‌و پابه‌ندبوون و
 په‌یره‌وکردن و تی‌گه‌یشتنه‌دا نه‌بی‌ت ئه‌وا بی‌گومان
 حوکمی لادان و پابه‌ندنه‌بوون و دوور له ئیسلام
 ده‌دریت به‌سه‌ریدا، هه‌رچه‌نده لای خه‌لک خو‌ی
 وا پیشان بدات که پابه‌نده به ئیسلامه‌وه و
 خاوه‌ن ته‌قوایه.

پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) دین و ره‌وشتی کردو‌ته
 مه‌رجی سه‌ره‌کی هاوسه‌رگیری، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی
 دین گرن‌گترین مه‌رجه بو ئه‌و پیاوه‌ی پابه‌ندی
 فه‌رمانه‌کانی ئیسلام بی و شتی‌کیش که قه‌ده‌غه

کراپی خۆی لی دوور ده‌خاته‌وه، ئەوا ئەو پیاوه
هه‌لسوکه‌وت و مامه‌له و ره‌فتاری به‌رامبه‌ر
خیزانه‌که‌ی چاک و باش ده‌بی‌ت و ریزی ده‌گری
و خۆشیده‌وی و ده‌بی‌ته پاریزگاری خیزانه‌که‌ی
له هه‌موو بواره‌کاندا.

ئافره‌تیکیش خاوه‌ن دین و ره‌وشت بی ئەوا
ئاره‌زووی نه‌فس کاری تی ناکات و چه‌واشه‌ی
ناکات و خۆیشی به‌رامبه‌ر به‌نه‌فس سوک دانانی
و کاروباری ناوماڵ فه‌رامۆش ناکات و له
په‌روه‌رده‌کردنی منداڵه‌کانیدا و له مافه‌کانی
میره‌ده‌که‌ی بی ئاگا نابێ.

با ئەوه‌ش بزانی کاتی‌ک که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ)
ده‌فه‌رمووی: ژن بو جوانی ماره‌ ده‌کری، لی‌ره‌دا
مه‌به‌ست ئەوه نیه که هیچ ره‌چاوی جوانی
نه‌کری، به‌لکو مه‌به‌ست ئەوه‌یه که نابێ ته‌نها

جوانی بکریٰ تہ مہرج، تہ گینا جوانیش ئیعتباری
خوی هہیہ.

خوای گہورہ دہفرموویت: ﴿الْخَيْثُ
لِلْخَيْثِينَ وَالْخَيْثُونَ لِلْخَيْثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ
لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ﴾ (النور/۲۶)

وائہ: ژنانی ناپاک بو پیاوانی ناپاک و پیاوانی
ناپوخت بو ژنانی ناپوخت، ئافرہ تانی پاکیش بو
پیاوانی پاک، پیاوانی پاکیش بو ئافرہ تانی پاک.
ئیمام تہ حمہ دی کوری حہنہل دہلی: نابی
پیاوی موسلمان و داوین پاک ئافرہ تی داوین
پیس مارہ بکات، چونکہ مارہ ییہ کہی دروست
نیہ تا تہو کاتہی ئافرہ تہ کہ تہوبہ دہکات، گہر
تہوبہی کرد تہو تہو کاتہ مارہ یی ئافرہ تہ کہ
دروستہ.

ههروهه ها نابیی و دروست نیه ئافره تیکی
 موسلمان و داوین پاک و به ره وشت بدریته
 پیاویکی خراپه کار و فاسق.
 جیگهی داخ و دلگرانیه که ئهم پێوانه یه
 له لای زۆربه ی خیزاناندا هیچ نرخ و بایه خی نیه،
 گهر پێیان بلیی: ئهو که سه ی هاتوو به
 داخوازی که که تان نوێژ ناکات، یان عاره ق و
 شتی سه رخۆشکه ره ده خوات، یان بیروباوه ری
 ئهم کوره پیس و خراپه له گهل ئیسلامدا
 ناگونجی، ئه و به شتیکی بچووکی داده نیی و
 گوئی پی نادهن، به لام که پیت گووتن: ئهم
 کوره حاله تی ماددی باش نیه یان مام ناوه نده،
 ئه و یه که سه ره هاواریان لی هه لده ستی و نه ری
 ده که ن، هه رچه نده کوره موسلمان و باش و
 ریک و پیک و خاوه ن ره وشتیکی باش بیت،

و تیکه لاوی پیاوانی نامه حره م بی، ناچار بکری
مه ی و عاره ق و مادده سه رخوشکه ره کان
بخواته وه، ناچار بکری ره شبه له ک بکا، ههروه ها
میزدیک به رامبه ر به ئافره تیکی ئیماندار که هیچ
ریزیک دانه نی بو پاراستنی شه ره ف و که رامه تی
و به بی نرخ ته ماشای بکات!!!

ده گیرنه وه کچیک شووی به کورپکی مه ی
خۆر کرد، کاتییک کوره که ئه م کچه ی گواسته وه
بو به سه ربردنی مانگی هه نگوینی چوون بو
لوبنان و له یه کییک له ئوتیلله کانی ئه و ولاته
دابه زین، کوره که زۆری له کچه که کرد تا مه ی
بخواته وه، کچه که ش مه ی خواره وه و
هه ردووکیان سه رخوش بوون، جا پیش ئه وه ی
کوره که بچیته لای کچه که به نیازی جووتبوون،
به هه ر مه به ستیک بیت کچه که له ژووره که ی

خويان چووه دهره وه، که گه رايه وه ويستی بچي
 بو ژووره کهي خويان به لام له بهر شه وه
 سه رخوش بوو چووه ژووريکي تر که پياويکي به
 تهنه اي تيدا بوو، جا پياوه که په لاماريدا و داوين
 پيسي له گه لدا کرد، تا به ياني ئافره ته تازه
 بوو که که له لاي مايه وه، ميرده که شي له بهر
 سه رخوشي خه وي ليکه وتبوو ناگاي له ژنه کهي
 نه مابوو.

نهمه يه سه رته نجامي ته و خيزانانه ي که کچ
 به شوو ده دهن نازانن کوره کييه؟ له کوي هاتووه؟
 تهنه له بهر مال و سامان کچه کهي پيشکه ش
 ده کات !!!

پيوسته شه بهر زانين ئافره تيش مافي
 هه لبراردني هه يه، مافي بريارداني هه يه، مافي
 شه وه ي هه يه که هاوسه ري ژيان و ژيني به دلي

خووی دهستنیشان بکات، پیغه مبه‌ر (ﷺ) ده‌فه‌رمووی: (لا تُنْکِحِ الْاَیِّمَ حَتّٰی تُسْتَأْمَرَ وَلَا تُنْکِحِ الْبَکْرُ حَتّٰی تُسْتَأْذَنَ، قالوا: یا رسول الله وکیف اِذْنُهَا؟ قال: اَنْ تَسْکُتَ)°.

وائه: شه و ئافره‌ته‌ی که بیوه‌ژنه ماره‌یی نابردری^۲ تا خووی بریار نه‌دات، کچیش ماره‌یی دروست نییه و ماره‌یی نابردری^۲ تا ئیزن و ره‌ئی لی^۱ وهرنه‌گیری^۲، گووتیان: ئه‌ی پیغه مبه‌ری خوا ئیزنی چوون لی^۱ وهرده‌گیری^۲؟ پیغه مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: بی^۲ ده‌نگیه‌که‌ی نیشانه‌ی رازی بوونیه‌تی.

به چاکمان زانی لی‌ره‌دا چهند ئاموژ گارییه‌ک بخه‌ینه روو بو لاوان بو هه‌لبژاردنی هاوسه‌ریکی چاک و باش و به‌ره‌وشت، هاوسه‌ریکی له‌خوا

° - (متفق علیه)

ترس و پاريزكار، هاوسه ريك كه خوشه ويستی
خوايیت:

۱- وه كو ئاماژه مان پيدا دين و ره وشت با
مه رجي سه ره كي هاوسه رگیری يیت.

۲- كچی دايكيی چاك و بروادار بخوازه
چونكه بی گومان دايكي چاك هه ردهم ده بیته
مايه ی چاكبوونی كچه كه ی، هه روه ها له
خيزانيکی خاوه ن ريز و خانه دان بی و
بنه ماله یه كي به شه رف و ناسراو بن به چاكي
ره وشتیان.

۳- هاوسه رگیری ژن و پیاو هاوبه شیه كي
ژیانی و گوزه رانییه، بویه كه سيك هه لبرژیره كه
له گهل سروهشت (طبیعة) و خوره وشتتدا بگونجی،
واته كه سيك هه لبرژیره كه هاوكوفي خوت يیت.

يَغْمِرُ (ﷺ) فەرموویەتی: (تَخَيَّرُوا لِنُطْفِكُمْ
وَأَنْكِحُوا الْأَكْفَاءَ).^٦

وانە: ئافرەتانی گونجاو بو نوتفە کانتان
هەلبێژێرن، وە با هاوکوفی خۆتان بن.

٤- یەکیکی تر لە ئاراستە کردنە پەر لە
حیکمەتەکانی ئیسلام بو هەلبێژاردنی هاوسەر
ئەو یە فەزلی ئافرەتی بیگانهی داو بەسەر
ئافرەتانی خزم، بو بە تەنگەو چوونی رەسەنی
مندال^٧ و دەستەبەرکردنی ساغ و سەلامەتی و
پاراستنی جەستەیی لە نهخۆشیە بۆماو و
درمەکان، هەروەها فراوان بوونی پەيوەندی و
یە کترناسین لە نیوان خانەواده کان و بەهیزی
پەيوەندی کۆمەلایەتیان.

^٦ - راوێ ابن ماجه.

پيغه مبهەر (ﷺ) ده فەر مووی: له خزمه
نزيکه کانتان ژن مه خوازن، چونکه منداله کانتان
لاواز و نازيره ک ده بن.

زانستی بۆ ماوه زانی ده ريخستوو که خواستی
ئافره تی خزم ده بیته هووی لاوازی و بی هیزی
مندال له رووی جه سته ییه وه، ههروه ها
زیره کیشی که متری تیدا ده رده که ویت.

۵- هاوسەر کچ بیت چاکتره نه ک بیوه ژن،
پيغه مبهەر (ﷺ) فەر موویه تی: کچان ماره بکه ن و
بیان که نه هاوسه ری خۆتان، چونکه قسه و
گه مه یان خۆشه و مندالی زۆریان ده بی و به
که م قه ناعه ت ده که ن و رازین به به شی خۆیان.
ههروه ها پيغه مبهەر (ﷺ) ئاماژه ی کردوو
به وه ی که کچان خۆشه و یستیان زیاتره بۆ میرد

و زیاتر به پەرۆشهوهن بو چاک راگرتنی خوڤیان
و ئابروویان.

به راستی ئه گهر بیټ و لاوان پهیرهوی ئهم
خالانه بکهن له کات و ساتی ههلبژاردنی
هاوسهردا، ئهوا بیگومان گیروگرفت ئیجگار کهم
دهبیتهوه، مال^۶ ویرانی و بهدبهختی گهلیک کهم
دهبیتهوه، لهووش زیاتر مال^۷ و خیزان دهبنه
بهههشتیک خوڤیان و مندالهکانیان تیایدا
هیمنترین و بهتامترین و خوشترین ژیان دهبنه
سه.

پیاو چهساوه، ئافرهت گهشاوه، مندا^۸
ئاسوودهیه و بهگوروتینهوه پیشوازی له ژیان
دهکات، ئهوکات مندا^۹لیکی بهکهک و
سوودبهخش دهردهچیت هم بو خیزان هم بو
کومهلگه.

سووده گانی هاوسەر گیری

هاوسەر گیری یه کیکه له ناز و نيعمه ته کانی
خوا به سەر بهنده کانیه وه، ههروهها
هاوسەر گیری له ریبازی پیغه مبه رانه عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
وه کو خوای گه وره دهفه رموویت: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا
رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً﴾

(الرعد/ ۳۸)

وانه: سویند به خوا بیگومان پیش تو
پیغه مبه رانی ترمان رهوانه کردووه و هاوسەر و
نه وه شمان پیداون.

هاوسەر گیری سوودی زۆری ههیه بو تاک و
بو کۆمه لگه، ههروهها سوودی ماددی و
مه عنه وی ههیه، سه ره رای سوودی دونیایی

سوودی قیامه تیشی ههیه، لیڤه دا به پئی توانا
ئاماژه بۆ سووده کانی هاوسەر گیری ده کهین:

۱- پاراستنی کۆمه لگه له به دره وشتی، به
هاوسەر گیری کۆمه لگه له به دره وشتی
ده پاریزریت تاکه کانی کۆمه لگه له فه سادی
کۆمه لایه تی سه لامهت ده بن، چونکه به
هاوسەر گیری هه ز و ئاره زوو تیر ده کریت و
ئاگری له ش و ده روون داده مرکیته وه.

ههروه ها کۆمه لگه له و ده رد و نه خوشیه
کوشندانه رزگار ده کات که له ریگهی داوین
پیسیه وه بلاو ده بیته وه، بۆیه پیویسته له سه
حکومهت و کۆمه لگه یارمه تی لاوان بدهن و
ئاسانکاریان بۆ بکه ن بۆ ئه وه ی پرۆسه ی
هاوسەر گیری به سه رکه وتووپی ئه نجام بدهن.

۲- هاوسه رگیری به دهسته‌یانی با شترین
خیر و خوشی دنیایه، پیغه‌مبه‌ر (ﷺ)
ده‌فرمووی: (الدُّنْيَا مَتَاعٌ، وَخَيْرُ مَتَاعِهَا الْمَرْأَةُ
الصَّالِحَةُ) ۷.

وائه: ژیانی دنیا را بوردن و خوشییه
چاکترین خوشی دنیاش نافرته‌ی کی (صالحه) یه
ژنیکی خاوه‌ن ئیمان و ته‌قوایه.

۳- (الزَّوْجُ نِصْفُ الدِّينِ) أو (الزَّوْجُ شَطْرُ
الْإِيمَانِ) هاوسه رگیری نیوه‌ی ئیمانیه،
پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فرموویه‌تی: (ثُمَّ گهر به‌نده‌ی
خوان ژن به‌یئی یان شوو بکات ئه‌وا نیوه‌ی
ئیمان و دینه‌که‌ی ته‌واو کردووه، با له خواش
بترسی و خوئی له گوناه و تاوان بیاریزی له
ته‌واو کردنی نیوه‌که‌ی تر).

٤- هاوسەر گيرى هوکارىکه بو به دهستهينانى پالپشتى و رهزامةندى خواى گهوره وه کو پيغه مبهەر (ﷺ) دهفه رمووى: (سى کهس ههن مافيان به سهر خواوه ههيه که پالپشتيان بکات و يارمه تيان بدات، يه کيک لهوانه ئه وه کهسهى که هاوسەر پيکه وه دهنى به مه بهستى داوين پاکی).

٥- هاوسەر گيرى ئارامى و هوگرى گيان و دهروونه، به هوى ژنهينان و شووکردنه وه پهيوه ندى خوشه ويستى و سوز به خشى ده که ويته نيوان ژن و ميرده وه و هوگرى يه کتر دهبن، چونکه ههريه که يان ئارامى و بهختيارى خوى له ژير سايهى ئهوى تر دا بهدى دهکات.

٦- به هوى هاوسەر گيريه وه سووزى داىکايه تى و باوکايه تى له ناخى مروڤدا به جوشه وه راده چله کييت، ههست و نهست

بهرام بهر جگەر گوښه كان وه كو خونچه
ده كرېته وه و بونی پهرش و بلاوده بېته وه.

هه موو كه سيكي ژير و عاقل ده زانی تهو سوزه
چون پال به دايك و باو كه وه ده نيټ كه
تيكوشن بو پيگه ياندن و ده ستگر تنی
جگەر گوښه كانيان به ره و ژيانكي پر له
كارامه يی، به ره و دواروژيكي پر شنگدار، به ره و
رهفتار و ئاكارى پاكي مروفانه.

ده بي تهو هس بزاني تهو سوژی دايكايه تی و
باوكايه تیه مروف فيرى چاكي و دلسوژی
له كار كردن و بهر هه مهيناندا ده كات، فيرى
هه ست به بهر پرسياريه تی ده كات.

۷- هاوسەر گېرى هو كار يكه بو زياد بوونی
تاكه كانی كو مه لگه و شوين كه وتووانی

پێغه مبه‌ر (ﷺ) وه‌كو ده‌فه‌رموویت: (تَزَوُّجُوا
الْوُلُودَ الْوُدُودَ فَإِنِّي مُكَاثِّرٌ بِكُمْ الْأُمَمَ).^٨

واته‌: هاوسەر گیری پێك به‌هێنن له‌ گه‌ل ئه‌و
ئافره‌تانه‌ی كه‌ به‌سوۆزن و مندالیان زۆر ده‌بێت
چونكه‌ به‌و بۆنه‌یه‌وه‌ شوین كه‌ وتووایم زۆر ده‌بن.

٨- هاوسەر گیری زۆریك له‌ده‌ر گای
په‌رسته‌شه‌كان والا ده‌كات بۆ پیاوان و ئافره‌تان
كه‌ به‌ته‌نها له‌م پرۆژه‌یه‌دا ده‌ستیان ده‌كه‌وێت،
وه‌كو پێكه‌وه‌نانی ژیاڵیكی خۆشه‌ختانه‌ و
دروست، هه‌روه‌ها ئامۆژگاری كردنی یه‌كترو
ده‌سته‌به‌ر كردنی مافی یه‌كترو سوۆز و به‌زه‌یی
له‌نیوانیاندا كه‌ ئه‌مانه‌ هه‌مووی هۆكاری نزیک
بوونه‌وه‌ن له‌خوای گه‌وره‌ ته‌نانه‌ت
جوتبوونی‌شیان پاداشتی له‌سه‌ر وه‌رده‌ گرن و

^٨ - راوه‌ النسانی وابو داود.

به خیر بویان دهنووسری، وه کو پیغه مبهری
 پی شه وَا (ﷺ) ده فره موویت: (چوونه لای
 خیزانتان پاداشتی له سهره هاوه له به ریزه کانیش
 فره موویان: ئه ی پیغه مبهری خوا ئایا جوتبوون
 (جیماع) کردن له گهل خیزانه کانمان پاداشتی
 له سهره؟ پیغه مبه ریش (ﷺ) فره مووی: ئه ی
 ئه گهر هاتوو ئه و ئاره زوو هی خوتان له شوینیکی
 قه ده غه کراو (حرام) دا جیبه جی کرد ئایا تاوانی
 له سهر نییه؟ به ههمان شیوه ئه گهر له شوینیکی
 حه لالدا دایبینی پاداشتی له سهره.

دەر ئه نجامه باشه گانی زوو هاوسەر بێلکه وه نان

۱- به ده سه تهینانی گشت سووده گانی
هاوسەر گیری وه کو له پێشه وه ئاماژه مان پیکرد.

۲- دەر باز بوون له گێچه لی شه هوه ت بازی و
ئاره زوو بازی که زۆریک له لاوانی کوڕ و کچ له
رۆژ گاری ئه مرودا به ده سه تیه وه ده نالین،
ههروه ها هاوسەر گیری پارێزهره مروف له
زۆربه ی گونا ه و تاوانه کان ده پارێزی.

۳- زوو هاوسەر پیکه وه نان لاوان ده پارێزی
له بوختان هه لبه ستن پێیان و له که ردار کردنیان
به تایبه تی کچان.

۴- بهر قه رار بوونی باری دهروونی و
جهسته یی چونکه هاوسەر گیری مۆلگه ی سۆز
و ئارامی و دلنه وایی و دلنیا ییه، لیکو لینه وه

تازه كان ئاماژه بو کارىگه رى و سوودى
 هاوسەر گېرى ده كهن له سەر بهر قه رار بوونى
 بارى دهروونى و جهسته يى و كومه لايه تى له سەر
 خاوه نه كهى، وه كو يه كيک له نووسه ره
 نه وروپيه كان ده لييت: قه يره يى خاوه نه كهى
 تووشى بارى دهروونى و سيفه ت خراپى ده كات.

5- پهروه ده كردنيكى راست و دروستى
 مندالان له ساپه ي زوو هاوسەر پيکه وه نان،
 نه گهر هاتوو لاو زوو هاوسەر گېرى كرد نه وه
 بيگومان ته مه نى خو ي له گه ل^۶ ته مه نى
 منداله كانى زور جياواز نابيت به شيويه ك كه له
 كي شه ي منداله كانى تى^۷ ده گات و هه ست به
 ناره حه تيه كانى ده كات.

ههروه ها زوو هاوسەر گېرى كردن زوو مندال^۶
 بوونى لى^۷ ده كه ويته وه، زوو مندال^۶ بوونيش

زیره کی و لیّهاتووی له منداله که فهراهم
ده کات چونکه چاکترین و لیّهاتووترین مندال^۶ له
رووی جهسته و رهوشته وه نه و منداله یه که
دایکی ته مهنی له نیوان بیست تا سی سالی دایه.

ئافره ت و ماره بی

پیویسته ئه وه بزانی مارهی مافی ئافره ته و
 هی خوویه تی و میرده که ی هیچ مافیکی به
 سه ره وه نیه، به هیچ جوریک پیاو بوی نییه زور
 له ژنه که ی بکات مارهییه که ی لی بسینی و لپی
 گل داته وه، یان له مارهییه که کهل و پهل و
 شتومه کی ناو مالی پی بکری و پیی ئاماده
 بکات، چونکه ئیسلام له سه ر پیاوی داناوه و
 ئه رکی سه رشانیه تی که کهل و پهل و شتومه کی
 ناو مال و پوشاکی خیزانه که ی دابین بکات و
 برژیویشی بدات، به لام ئه گه ر ئافره ته که
 به گه ردن ئازایی و به نه فسیکی بی گه رده وه
 مارهییه که ی بدات به میرده که ی ئه و میرده که ی
 بوی هه یه وه ریگری و بیخوات.

له و باره یه وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموو یه تی: (ایما
رجل تزوج امرأة علی ما قل من المهر، أو کثر،
ولیس فی نفسه أن یؤدی إليها حقها خدعها، فمات
ولم یؤد إليها حقها، لقی الله یوم القيامة وهو
زان!)^۹.

وانه: هه ر پیاویک ژن ماره بکات و جا
ماره ییه که ی زور بی یان که م، نه گه ر له دل^۷ و
دروونیدا وابی که حه قی ماره یی ژنه که ی نه دات،
ئه واه فیلی له ژنه که ی کردووه، کاتیکیش مردوو
حه قی ماره ییه که ی نه دابوو، له روژی قیامت به
زیناکه ر به خوا ده گات.

به راستی ئه مرؤ لی ره و له وی ده بینین و
ده بیستین که ماره یی زور بوته کو سپ و
له مپه ریکی تر له به رده م لاوان بو به ئه نجام
که یاندنی پرۆسه ی هاوسه رگیری:

^۹ - راوه الطبرانی.

جا ئەو خىزانانەى كە داواى مارەيى زۆر
 دەكەن بۇ كچەكانيان يان كچەكە خوۋى داواى
 مارەيى زۆر دەكات، ئەوانە جوړە خەلكيكن كە
 هيچ جوړە حيسابيك بۇ ئەو واقعە ناكەن كە
 تيايدا دەژين، ئەوانە بير لە ئەنجامى كچەكانيان
 يان خوشكەكانيان ناكەنەو، بير لە بەرژەوهندى
 كۆمەلگە و رەوشت پاكى كۆمەلايەتى ناكەنەو،
 بە لايانەو گرنىگ نيه كە كۆمەلگە بەرەو
 رەوشت بەرزى يان بەرەو تياچوون بروت،
 نەتەو بەرەو بەختيارى يان بەدبەختى بروت.
 ئەوانە جوړە خەلكيكن رزق و برقى دونيا و
 ژيان و تەماعى سامان سەرگەردانى كردوون و
 هەلى خەلەتاندوون.

ديارە مروۋقى وەهاش هەيە كە كى مارەيى
 زۆرى پييدات كچەكەى يان خوشكەكەى بەو

کەسە دەدات، ھەروەک ئەو مارەییە مافی ئەو
بێت نەک ئافرەتە کە! ھەروەک ئەو ئافرەتە
پیتاک و شتومەکیکی ناو ھەراخانە بێت و
خراپیتە مەزادی ئاشکراو!

جا ئەو جوۆرە کەسانە موسلمانیشن بەلام
تاوانی ئیسلام لەویدا چییە؟!
ئایا ئەو کارە بەجیھانی فەرمانی خوا و
پێغەمبەرە؟ بێگومان نەخیر.

ئەو جوۆرە کەسانە لە گیانی بی گەردی
ئیسلام، لە شەریعەتە بیۆینە کە، لە جەوھەری
ئایین دوورن و دوور کەوتونەتەو، تەنیا بە ناو
موسلمانن.

ئیسلام ھەموو ئەو کار و کردەوانە رەت
دەکاتەو کە ئەنجام دەدریت، ئیسلام نەهاتوو
بار گرانی بخاتە سەر شانی خەلک بەلکو ئیسلام

ره حمه تیکه و خوا ناردوو یه تی که ببیته مایه ی
خوښی و به ختیار ی و ئاسووده یی و سه رفرازی
بو ئاده می زاد.

ماره یی له ئیسلامدا هیچ سنووریکی بو دیاری
نه کراوه، نه بو که مترینی ماره یی، نه بو
زۆرتین ی ماره یی، هه ر شتیکی ش کرین و
فرۆشتنی دروست بی، دروسته بکریته ماره یی،
جا که م بی یان زۆر، هه روه ها دروسته ژن ماره
بکری له سه ر سوودیکی زاندر او، وه ک بلی:
ماره ییت فیڕ کردنی قورئانی پیرو ز بی یان
سوره تیک له قورئانی پیرو ز.

پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمووی: (إِنَّ مِنْ عِنِ الْمَرْأَةِ
تیسیرُ خطبتھا، وتیسیرُ صداقھا، وتیسیرُ رَحِمھا).^۱

^۱ - راوه احمد فی السند. والنسائی (حدیث حسن)

ۋائى: لەخىرو بەرەكەتى ئافرەت ئەۋەيە كە
خوازېنىيە كەي ئاسان بىرى و ماره يە كەي
سووك و ئاسان بى و زور نەبى.

لەسەردەمى جىنشىن عومەرى كورى
خەتتەدا ﷺ ماره يى رووى لە بەرزبونەۋە نا،
ئەۋەش يە كسەر عومەرى داچلە كاند و ورياتر
بوۋە، بو ئەۋەي شتە كە تەشەنە نەكات و
ئەنجامى خراپ نەدات بەدەستەۋە، عومەرى
كورى خەتتە ﷺ وتارىكىدا و تايىدا فەرموۋى:
"ئاگاداربىن نەكەن ماره يى ئافرەتان زور بىكەن!!،
چونكە گەر لە دونيادا ماره يى زور جىگەي ريز و
چاكى و تەقۋاى خوا بوايە ئەۋا پىغەمبەر ﷺ
لەھەموومان شايسە تىربوۋ بو زوردانى ماره يى."

وانه به کی گرنه بو زبانی هاوسەر گبری

ئه گیرنه وه کوریک ژیا نی هاوسه ری پیک هینا،
 باوکی به بونه ی پیک هینانی ژیا نی هاوسه ری
 کوره که ی سهردانی مالی کوره که ی کردو کاتیک
 دانیشت له لای کوره که یه وه داوای له کوره که ی
 کرد که وه ره قه وه قه له م و
 مساحه ییکی (سپینه ره وه) بو ئاماده بکات، کوره که
 به سه رسورمانه وه وتی : باوکه بوچی؟ هه رچی
 شت هه یه دابینم کردو وه بو ماله که م ته نها
 قه له م و وه ره قه و مساحه نه بیته، باوکی وتی:
 ده ی باشه ئیستا برۆ ئه م سی شته بکهره و
 بگه ریوه، کوره که ی زۆر به سه رسورمانه وه رویشته
 و قه له م و وه ره قه و مساحه ی هینا و لای باوکیه وه
 دانیشت، باوکی وتی: بنووسه، کوره که: چی

بنوسم باوکه؟، باوک: هەرچی ئەتەوێت بنووسه،
 ئەوهبوو کۆره که رستهیه کی نووسی، باوکی پێی
 وت: به مساحه که بیسرهوه... کۆره که سرپیهوه،
 باوک: بنووسه، دیسان کۆره که نووسییهوه،
 بههه مان شیوه باوکه که وتی: بسرهوه، باوکه که
 دیسان وتی: بنووسه، کۆره که: توخوا باوکه
 مه به ست چیه له مه دا، باوکه که وتی: بنووسه...
 کۆره که دیسان نووسییهوه، بو جارێکی تریش
 باوکه که وتی: بیسرهوه، جا بو چهند جارێک
 باوکه که ئەم کرداره ی به کۆره که ی دووباره
 کردهوه، دوا جار باوکه که دهسته کانی له سه ر
 شانی کۆره که ی داناو پێی وت: کۆری
 خوشه وستم ژانی هاوسەر گیری پێویستی به
 مساحه هیه، چونکه ئە گەر له ژانی
 هاوسەر گیری مساحه (سرپنه ره وه) له گه ل^۶

خوتدا هه لنه گريت بو سرينه وهی ئه و کردار و
 گوftarانهی که حهزی پیناکهیت له
 خیزانه که تدا هه بیت به هه مان شیوه
 خیزانه که شت وه ک تو هه ندی کردار و گوftar
 هه یه حهزی پیناکات که له تودا هه بیت ئه گهر
 هه ریه که تان ئه م کردار و گوftarانه تان نه سرنه وه
 له ژيانی هاوسه ریتاندا ئه وای بیگومان له ماوهی
 چهند کاتیک و روژیکدا ژيانی هاوسه ریتان پر
 ده بیت له پهره ی رهش.

له ګوټا پېدا...

خوای ګه وره لیمانی قبول^۷ بکات و بیکات به
تویشووی قیامه تمان، وه هیوادارم توانیښتم
سوودیکتان پی^۷ بګه ینم.

دوا و ته م ئه م فەر مووده یه ی پیغه مبه ره (ﷺ) که
ده فەر مووېت: (لَمْ يَرَ لِلْمُتَحَابِّينَ مِثْلَ النِّكَاحِ) ^{۱۱}.

وائه: شتیکی چاکتر له ماره برین بو
خوښه ویستان نابینم.

وآخر دعونا أن الحمد لله رب العالمين

سوپاس و پېژانېن...

سوپاس بۆ پەروەردگارم که یارمه تی دام بۆ
بلاوکردنه وهی ئەم نامیلکه خنجیلانه یه، ههروهها
سوپاس بۆ هه موو ئەو بهرپزانه ی هاوکارم بوون
له به چاپ گه یاندنی ئەم نامیلکه یه.. سوپاسی
تایبەت بۆ مامۆستای بهرپز مامۆستا (حه سه نی
شه قلاوه) که ئەرکی پێداچوونه وهی نامیلکه که ی
گرته ئەستۆ، سوپاس بۆ بهرپزان (مصعب
جمیل) و (سه رکه وت عزیز) که هاوکارییان کردم
له ریکخستنی کاری ئەم نامیلکه یه، خوا ی
گه و ره نموونه یان زۆر بکات و بهر پاداشتی
به خیری خودای میهره بان بکه ون .

سویاس و یتر انبن...

* ته فسیری ناسان (بورهان موحه ممد نه مین).

* ژن و میردی نیسلامی به خته وهر (نهوا محه ممد

سه عید).

* به رهو به ختیاریی نافرهت (جه مال جه بیبوللا).

* هاوسه رگبری (پشتیوان موحه ممد).

* متن فتح القریب (عبدالله عبدالعزیز ههرته لی).

* په روه ردهی مندا لان له نیسلامدا (ناصر نیبراهیم

سازانی).

لا	سەرە باس	پا
٤	پیشکەشە :	١
٥	پیشەکی	٢
٩	تیگە یشتن ئە مانای هاوسەرگیری	٣
١٠	هاندانی لاوان بۆ ژنەیان و شووکردن	٤
٢٢	هەلبژاردنی هاوسەری چاک	٥
٢٨	سوودەکانی هاوسەرگیری	٦
٤٥	دەرئە نجامە باشەکانی زوو هاوسەرپێکەوهنان	٧
٤٨	ئافرەت و ماریی	٨
٥٤	وانە یەکی گەرنگ بۆ ژیا نی هاوسەرگیری	٩
٥٧	ئە کۆتاییدا...	١٠
٥٨	سوپاس و پێزانین...	١١
٥٩	سوپاس و پێزانین...	١٢

بۇ ئۇەۋى ھەموو لاۋىكى مۇسلمان تىبىگات
و بزانىت كە ھاوسەرگىرى چىيىھ؟

نامانج ئە بەئە نجام گە ياندنى
ھاوسەرگىرى چىيىھ؟

كى ھە ئدە بىزىرىن ۋەكو ھاوسەرى ژىن و
ژىا نمان؟

ئەۋەى ئەو نامىلكە يە ئاماژەى بۇ كراۋە
سەرەتايە كە بۇ چوونە ناو ژىانى
ھاوسەرگىرى، تاكو ھانى كوپان و
كچا نمان بىدرىت بۇ ئۇەۋى
بەسەر كە ۋتوۋىيى بچنە ناو پىرۇسە كە و
بەسەر كە ۋتوۋىيى ئە نجامى بىدەن
إنشائە.

بلاۋكرادى كىتىلغانى
سامى قارۋى كۆزى
بۇ ھىرۇشتان و چا پىكرەن و بلاۋكرادى ۋە

۰۶۶ ۲۲۳۳۸۶۸
جىزان - كوردستان - ھەزرىت

mom
مۆل - مەلەن - مەلەن
07504671994
07501181919